

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL PASIRENGIMO ADMINISTRUOTI EUROPOS SĄJUNGOS FONDŲ LĖŠAS“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl pasirengimo administruoti Europos Sąjungos fondų lėšas“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymu (toliau – SVĮ), siekiant sklandaus valstybės biudžeto, Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitų tarptautinių investicijų, skirtų 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano¹ (toliau – NPP) tikslams įgyvendinti, panaudojimo.

SVĮ nustatyta vienoda NPP investicijų planavimo politika, kuriai netaikomi atskirų finansavimo šaltinių reikalavimai, ir labiau orientuojamasi į šalyje būtinus pokyčius ir investicijų kokybę. Tačiau tik sukūrus vienodą investicijų planavimo sistemą nebūtų visiškai pasiekti strateginio valdymo pertvarkos tikslai, netaikant bendros šių investicijų administravimo sistemos, t. y. nacionalinės investicijų valdymo ir kontrolės sistemos, kuriai būtų taikomi vienodi visų finansavimo šaltinių investicijų administravimo reikalavimai ir principai.

Nutarimo projektu siūloma nacionalinė valdymo ir kontrolės sistema, kurios visi finansavimo šaltiniai turėtų kiek įmanoma vienodą ir paprastą institucinę sistemą (po vieną vadovaujančiąją instituciją, administruojančiąją instituciją ir audito instituciją), ir persiorientuojama nuo pavienių ir smulkių projektų prie didesnių projektų grupių (skėtinių projektų), kuriais kompleksiškai siekiama to paties tikslo. Toks investicijų valdymo ir kontrolės modelis sudarytų sąlygas mažiau dėmesio skirti administraciniams patikrinimams, o daugiau leistų koncentruotis į projektų išvystymą, rezultatą ir siekiamą pokytį.

2021–2027 metų ES investicijų laikotarpis prasideda nuo 2021 m. sausio 1 d., todėl siekiant, kad Lietuva kuo greičiau galėtų gauti 2021–2027 metų ES investicijas, būtina nustatyti ES investicijų administravimo valdymo ir kontrolės sistemą (toliau – VKS). Kitų finansavimo šaltinių VKS dalyviai ir jų funkcijos bus nustatomi pagal poreikį papildant šį nutarimą.

Nutarimo projektu siūloma nustatyti 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – Investicijų programa), 2021–2027 metų materialinio nepritekliaus mažinimo programos Lietuvoje (toliau – Nepritekliaus mažinimo programa), Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2021–2027 metų strateginio plano (toliau – Žemės ūkio ir kaimo plėtros plano) ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 metų veiksmų programos (toliau – Žuvininkystės programa) VKS:

1. Investicijų programos vadovaujančiąją instituciją ir audito instituciją paskiriama Finansų ministerija, o Investicijų programos tarpinėmis institucijomis²

¹ Nacionalinis pažangos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

² Investicijų programos tarpinė institucija – institucija, Investicijų programos vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atliekanti jai pavestas funkcijas.

paskiriamos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) ir viešoji įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau – CPVA).

Toks Investicijų programos VKS modelis siūlomas siekiant, kad šios programos VKS būtų optimali ir užtikrintų tinkamą ES investicijų priežiūrą bei sklandų lėšų deklaravimą Europos Komisijai. Pagrindiniai skirtumai, palyginti su 2014–2020 metų finansavimo laikotarpiu:

- 2021–2027 metų finansavimo laikotarpiu ministerijos (išskyrus VRM) nepriskiriamos prie tarpinių institucijų. Nors naujuoju laikotarpiu ministerijų vaidmuo iš esmės nesikeičia, t. y. ministerijos ir toliau išlieka atsakingos už konkrečių investicijų planavimą, tačiau šios funkcijos pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą³ nėra priskiriamos vadovaujančiajai institucijai.

Pažymėtina, kad ministerijų atsakomybės už investicijų planavimą apimtis ir funkcijos įtvirtintos SVĮ ir bus detalizuotos rengiamoje Strateginio planavimo metodikoje. Investicijų programos VKS yra visos nacionalinės VKS dalis ir apima tik tas vadovaujančiosios institucijos funkcijas, kurios nustatytos Bendrųjų nuostatų reglamente.

VRM, kaip įstaigą, atsakingą už regioninę politiką, siūloma paskirti Investicijų programos tarpine institucija vadovaujančiajai institucijai priskirtoms funkcijoms, susijusioms su bendruomenės inicijuota vietos plėtra⁴, vykdyti.

Atsižvelgiant į tai, kad Bendrųjų nuostatų reglamentas nustato, jog tarpinėms institucijoms funkcijas paskiria vadovaujančioji institucija, Nutarimo projekte nustatyta pareiga Finansų ministerijai, kaip Investicijų programos vadovaujančiajai institucijai, parengti CPVA ir VRM priskiriamų tarpinių institucijų funkcijų sąrašą. Kadangi Bendrųjų nuostatų reglamentas yra tiesioginio taikymo teisės aktas ir jame nustatytos Nutarimo projekte nurodytų institucijų funkcijos, jos nėra perkeliamos į Nutarimo projektą.

Daug dėmesio skiriant projektų vystymui, siūloma optimizuoti iš Investicijų programos lėšų finansuojamų projektų priežiūros funkcijas ir administracinių patikrinimų atlikimo funkciją siūloma pavesti vykdyti vienai institucijai. Tai leistų sumažinti šių funkcijų vykdymo išlaidas, administracinę naštą ir užtikrinti vienodą projektų administravimo praktiką. Projektų administravimo funkcijas siūloma pavesti CPVA, įvertinus tai, kad ji projektų administravimo srityje veikia jau trečią finansavimo laikotarpį ir yra atsakinga už didžiausią dalį investicijų (t. y. administruoja 40 proc. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos (toliau – 2014–2020 metų investicijų programa) lėšų 7 ministerijų veiklos srityse, taip pat kitas ES ir tarptautinių investicijų programas). Kitos 2014–2020 metų investicijų programą administruojančios institucijos 2021–2027 metų finansavimo laikotarpiu taptų skėtinių projektų vykdytojomis. Sukauptos atitinkamos srities turinio žinios prisidėtų siekiant aukštesnės investicijų panaudojimo kokybės. Planuojama, kad skėtinių projektų vykdytojų sąrašas bus tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, suderinus šių vykdytojų atrankos procesą.

³ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento projektas, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio ir migracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienuų valdymo ir vizų priemonės finansinės taisyklės.

⁴ Vadovaujančioji institucija užtikrina, kad 1) kiekvienoje bendruomenės inicijuotos vietos plėtros strategijoje būtų išdėstyti šie elementai: a) geografinė vietovė ir gyventojai, kuriems taikoma strategija; b) bendruomenės dalyvavimas rengiant strategiją; c) vystymo poreikių ir vietovės potencialo analizė; d) tos strategijos tikslai, įskaitant išmatuojamas rezultato siektinas reikšmes ir atitinkamus planuojamus veiksmus; e) valdymo, stebėsenos ir vertinimo tvarka, iš kurios būtų matyti vietos veiklos grupės pajėgumas įgyvendinti tą strategiją; f) finansinis planas, įskaitant numatytus asignavimus ir kiekvieno atitinkamo fondo pagal kiekvieną atitinkamą programą (26 str. 1 d.); 2) nustato tų strategijų atrankos kriterijus, įsteigia jų atrankos komitetą ir patvirtina to komiteto atrinktas strategijas (26 str. 2 d.); 3) vadovaujančioji institucija atlieka pirmąjį strategijų atrankos etapą ir užtikrina, kad atrinktos vietos veiklos grupės per 12 mėnesių nuo atitinkamos programos patvirtinimo dienos arba, jei strategijos remiamos daugiau nei vieno fondo lėšomis, per 18 mėnesių nuo dienos, kurią buvo patvirtinta paskutinė atitinkama programa, galėtų įvykdyti joms nustatytas užduotis (26 str. 3 d.); 4) užtikrina, kad vietos veiklos grupės iš grupės narių išsirinktų vieną pagrindinį partnerį, atsakingą už administracinius ir finansinius reikalus, arba sudarytų teisiškai įformintą bendrą struktūrą (27 str. 2 d.).

Kadangi 2014–2020 metų investicijų programos administravimas tęsis iki 2023 metų pabaigos, o 2024 metais vyks 2014–2020 metų investicijų programos užbaigimo veiksmas, todėl minėtos institucijos iki 2024 metų toliau vykdys 2014–2020 metų investicijų programos administravimo funkcijas, lygiagrečiai perorientuodamos savo veiklą į skėtinių projektų vykdymą.

- 2021–2027 metų finansavimo laikotarpiu siūloma Investicijų programos audito institucijos funkcijas paskirti Finansų ministerijai. Tai būtų tikslinga dėl šių priežasčių:

1) Iš 19 apklaustų valstybių narių, kurios gauna ES lėšas, 15 valstybių audito institucijos funkcijas yra paskyrusios ministerijoms ir 4 valstybės – kitoms įstaigoms (Bulgarija ir Kroatija audito paslaugas perka iš išorės subjektų, Rumunija ir Belgija audito funkcijas yra paskyrusios nacionalinei audito institucijai).

2) Būtų užtikrintas vienodo VKS modelio taikymas Lietuvoje visiems finansavimo šaltiniams (šiuo metu Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo vadovaujančioji ir audito institucija yra Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos vadovaujančioji ir audito institucija – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija ir pan.).

3) 2021–2027 metų finansavimo laikotarpiu Investicijų programos VKS sudarytų žymiai mažiau institucijų, t. y. daugumą vadovaujančiosios institucijos funkcijų atliktų Finansų ministerija ir CPVA. Šiuo metu Finansų ministerija, įgyvendinanti CPVA savininko teises ir pareigas, atlieka centralizuoto audito funkcijas ir audituoja visą CPVA veiklą, kurios dalis yra ir CPVA vykdomos tarpinės institucijos funkcijos. Finansų ministeriją paskyrus Investicijų programos audito institucija būtų racionaliai naudojami auditui skirti ištekliai (kai vienu auditu būtų įgyvendinti net keli skirtingi tikslai), mažinama administracinė našta (nes dėl skirtingų auditus atliekančių subjektų tos pačios funkcijos nebūtų audituojamos kelis kartus) ir taupomi ištekliai (planuojama audito funkcijoms atlikti numatyti apie 20 etatų, nors 2014–2020 metų finansavimo laikotarpiu Lietuvoje audito institucijos funkcijoms atlikti buvo skirti 54 etatai, taip pat dalis audito paslaugų buvo įsigijama ir iš išorės įmonių).

4) Finansų ministerija jau vykdo Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų audito institucijos funkcijas, o vienas iš šio audito subjektų yra CPVA vykdomos programos operatoriaus funkcijos.

5) Audito institucijos funkcijas pavedus atlikti Finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė liktų nacionaline visus finansavimo šaltinius audituojančia institucija, nesuvaržyta ir neapribota reglamentų ar kitų tarptautinių dokumentų, kuriuose apibrėžiamos audito ribos.

6) Atsižvelgiant į tai, kad numatoma Investicijų programos VKS yra kur kas paprastesnė, palyginti su 2014–2020 metų investicijų programos VKS, taip pat į tai, kad jos dalyviai (Finansų ministerija, VRM ir CPVA) turi didelę ES investicijų administravimo patirtį, naujos VKS įvertinimas turėtų būti greitas ir nesudėtingas procesas.

2. Šiuo metu Finansų ministerija organizuoja diskusijas su Europos Komisija ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrole dėl Investicijų programos administravimo sistemos pokyčių, susijusių su vykstančia strateginio planavimo reforma, ir galimų rizikų bei jų valdymo priemonių. Nepritekliaus mažinimo programos vadovaujančiąja institucija ir audito institucija paskiriama Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Nepritekliaus mažinimo programos tarpinė institucija⁵ – viešoji įstaiga Europos socialinio fondo agentūra.

Palyginti su 2014–2020 metų finansavimo laikotarpiu, Nepritekliaus mažinimo programos VKS dalyviai nesikeičia.

3. Žemės ūkio ir kaimo plėtros plano vadovaujančiąja institucija ir audito institucija paskiriama Žemės ūkio ministerija, Žemės ūkio ir kaimo plėtros plano įgyvendinančiąja institucija – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

⁵ Nepritekliaus mažinimo programos tarpinė institucija – institucija, Nepritekliaus mažinimo programos vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atliekanti jai pavestas funkcijas.

Palyginti su 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu, Žemės ūkio ir kaimo plėtros plano VKS dalyviai nesikeičia.

4. Žuvininkystės programos vadovaujančiąja institucija ir audito institucija paskiriama Žemės ūkio ministerija, Žuvininkystės programos tarpinė institucija⁶ – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

Palyginti su 2014–2020 metų finansavimo laikotarpiu, Žuvininkystės programos VKS dalyviai nesikeičia. Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Informuojame, kad nacionalinės VKS koncepcija ir atskirų finansavimo šaltinių VKS integracijos schema buvo pristatyta ministerijoms 2020 m. rugsėjo 21 d. tarpinstituciniame pasitarime, 2020 m. spalio 26 d. ir lapkričio 10 d. Finansų ministerijos organizuojuose susitikimuose.

Dėl Nutarimo projekto pastabų ir klausimų pateikė Aplinkos, Energetikos, Ekonomikos ir inovacijų, Kultūros, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo ministerijos. Pastabos, į kurias neatsižvelgta, pateiktos derinimo pažymoje, o į ministerijų pateiktus klausimus atsakyta šiame lydraštyje.

Priėmus Nutarimo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Nutarimo projektas neprieštarauja Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai.

Nutarimo projektą parengė Finansų ministerijos Investicijų departamento (direktorė Rūta Dapkutė-Stankevičienė, tel. 219 4436, el. p. ruta.dapkute@finmin.lt) Valdymo ir kontrolės sistemų priežiūros skyriaus (vedėja Rasa Baltronaite, tel. 239 0257, el. p. rasa.baltronaite@finmin.lt) vyriausioji specialistė Laura Sabulienė (tel. 219 9345, el. p. laura.sabulienė@finmin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 2 lapai.
2. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 7 lapai.
3. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 1 lapas.
4. Derinimo pažyma, 7 lapai.

L. Sabulienė, tel. (8 5) 219 9345, el. p. laura.sabulienė@finmin.lt

⁶ Žuvininkystės programos tarpinė institucija – institucija, Žuvininkystės programos vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atliekanti jai pavestas funkcijas.